

Пазан сваког четвртка
на пијесом табак.

Стаје за *Прву Гору, Ау-
стро-Угарску, Босну и Хер-
цеговину*:

годишње . . . 4 еур.
на по године . . 2 „
на четврт године 1 „
на *Србију и све друге земље*
годишње . . 15 еурака
на по године . . 8 „
на три мјесеца 4 „
у влату.

ЦРНОГОРКА

ЛИСТ ЗА

КЊИЖЕВНОСТ И ПОУКУ.

Уређивач:

ЈОВАН ПАВЛОВИЋ.

Претплате на Црну-
горку и сва писма шаљу се
самом уреднику.

Претплата из Србије у-
пућује се Велимиру Владо-
жићу у Београд, а из дру-
гих крајева под адресом
Р. Radaševića Санаго-
(за „Црногорку“).

Претплату примају ова
наша књижари и новина-
рске експедиције. Не-
офракирања писма не при-
мају се.

Број 23.

Петак, 20. Јуна 1885.

Година II.

Нашљедниково коло.

Пјесма црногорске омладине, која се пјева као: „Радо иде . . .“

Срце бије, а коло се вије,
А над колом плаво с' небо смеје,
А на небу сјајна звјезда није:
Звјезда наша, Књаже-Нашљедниче! —
Живео Те Бог
На утјеху рода Твог!
Ти нам био глава
Свуда одабрана,
Ка' што су Ти мили
И ђедови били;
Е док нам је таквих дичних Господара
Домовина наша по боји се квара:
Свуд ће она прва бит',
Свуд се њено коло врт'.

* * *

Први бисмо, ђеод боја бисмо —
И ће бисмо свуда задобисмо;
Дика наша свјету на видику
Свећ је био Српству на бравику:
Књаже Николај,
Отљевити српски змај. —
Љубав, брацка слога
И благослов Бога —
Пратали Га свети,
Да Косово свети . . .
И Тебека Књаже та пратња очека:
Цовердара цика и анчара звека,
Да продужим бабов чин
У-њ да будеш очин син.

* * *

Големо је нашијех душмана,
Све душмана ка' злогуких врава . . .
Ема што ће прие жукавице
Кад скочимо на њих јатомице?
Соколови ми
Уз сокола Тебе сви!
Потећи ће крвца
Из јупачких срца! —
И пануће глава
Све за српска права;
Нама ништа није слабо на свјету,
Но погинућ' мушки за слободу свету: —
У крвави панут' бој
Борења се за род свој! . . . —

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
DURJE
CRNOGORE

Што Ти Бабо велики почео,
Да Бог да нам, Књаже, Ти дочео:
Све Душана земље што су биле
Престолу се Твоме поклониле! —
А Твој златни Грб
Пољубио сваки Срб!
С мора до Дунава
И до Цариграда
Опет Српство мило
С Тобом једно било!
У јединству жељу народа српскога
Под крилима златним орла Ловњенскога
Биће свакој патњи крај,
А по свему Српству рај!

Петак, 20. Јуна 1885.

Филип Ј. Ковачевић.

Г Е Т Е

И ЊЕГОВА

НАРОДНА СВИЈЕСТ.

II.

(Наставак).

— Што мислиш, је ли Бранко имао довољно народне свијести?

— То ми се питање чини беспослено, већ ако мислиш да нијесам никад ни читао Бранкових стихова. Но ко је гођ једном прочитао његов „Ваик растанак“, његовога „Гојка“, „Шут“ и т. д. тај не може заборавити оног силног заноса за српство што провијава тим pjesмама.

— Све лијено; по што мислиш, е да ли се његов живот, и онако кратак, увијек слагао са правцем и духом тих pjesама?

— Није ми ништа познато што би показивало да није. Но доусти да ти уђем у ријеч. Кад спомену већ Бранка, како ти мислиш о његовој поезији?

— Ја мислим да теби може бити довољно, као што је и мени, што већина, а особито књижевна и учесна омладина највећше мисли о Бранку. Мени је то мило и не би рад био да се што у томе мијења.

— Не бих те ни питао, да ли ти се још памти „Љетописец“ Матице Српске чланак Др. Ј. Илића, који може допринијети да се то мишљење изјасни.

— Прочитао сам тај чланак и рекао бих да то мишљење Илићево што га у том чланку износи, неће остати коначно.

— Дакле и ти се слажеш са мишљењем оцјењивача тог „Љетописца“ у бр. 21.-ом „Црногорке“? И ти мислиш да се тим чланком „Бранкова поезија доста омазовава“? Ако је тако, онда треба да задовољимо пријатеља Т. и да покажемо паш диферентизам према књижевнијем појавима те да се „на његов суд о Бранку“, и ако тек послеје године, обазремо.

— Није ми мило ником сметати у заносу лијеног мишљења о каквом књижевном славењу. Још мање ако је тај славењик pjesник, а најмање ако тај pjesник пије више у животу. Но како су други већ изијели то питање на књижевни пазар, а ја морадох, због што веће потпуности своје студије, споменути Бранка, није ми на по а да не признам оправданости твога питања и морам ти казати како ја мислим о Бранковој поезији. Кад рекох да мишљење Илићево о Бранку не ће, по свој прилици, бити коначно, дефинитивно, нијесам хтио тим казати да, као што се чини пријатељу Т. (Ј. Томановићу) да се тим чланком „Бранкова поезија доста омазовава.“ Све што Др. Ј. Илић налази да замјери Бранковој поезији то је да нема довољно „дубљине.“

— Па зар то није довољно? Зар се то не зове „омазовавањем“?

— Тешко би било доказати противно Илићеву мишљењу. Ја мислим да Илић има право, само што се није много измучио да своје мишљење докаже. Према општем заносу о Бранку, оно је врло мало што си спомиње. Но ја се чудим како се и дотле усудио. Можда нијаше не

влада тако силна бранкоманија, допусти да је тако пазовем, као у околини Илићевој, у књижевном ваздуху Београда. Ђуро Даничић, нико мањи, био је њен оснивач. И ако, ни по правцу свог духа ни по својој спреми, није био позван да изриче највиши суд о pjesничкој вриједности, ипак је својим огромним научним угледом и својим осталим ненадмашеним стручним радом успио да у том осује вјеру или, ако хоћеш, школу, а у пој моћне апостоле као што су Стојан Новаковић и Св. Вуловић. Др. Ј. Илић одрастао је у том ваздуху и под махом тог апостолисања, па кад се ипак усудио изаћи с мишљењем својим на јавност, ја у томе само видим приличну тежину к самосталности.

— Но ти признајеш и сам, да Илић није довољно доказао тог свог новог суда о Бранку. Оли ми га понутиш?

— Прије свега, тај суд није тако нов као што ти се чини, и ако се не могу сјетити да га је ко до сад изио у штамп. Колико се опомињем, тако је, од прилике, мислио о Бранковој поезији и сам Коста Руварац. А то ће много рећи кад узмеш да је Коста Руварац умро чим крају свога ђаковаља, у јеку Бранкова култуса, особито међу ђацима; још сумње кад помислиш да је Коста био књижевни ђак, а Карловић су, што је сасвим паравио, од најкада били легао бранкоманије у ђака. Тако мисле, колико је мени познато, и више њих признатих књижевника у самоме Београду, који пишеу рођеници београдски те нијесу отпочели свог развитка књижевног под врсником и првим апостолом Бранковим, Ђуром Даничићем. Суђено је било да при изађе па видјело еа смјерном сумном о Бранку баш урођеник београдски, ученик ученика Даничићевих, а што они други то прије не учинише, то је јамачно с разлога с кога је и мени било вемило одговарати па твоје питање.

— Но како ти објашњујеш „бранкоманију“ Ђура Даничића и његових преемника? Тек нећеш порећи да је Ђуро један од најдичнијих првијенаца наше књижевности, а и међу његовим уишним натрашком имају неки првијенци у својој струци, особито у историји књижевности којој је баш најотмјенији смјер оцјена књижевних производа, оцјена вриједности књижевника на и pjesника.

— Ђура је Даничића записала чистота и љенота простог народног језика којим је Бранко певао. Јер и ако се не може рећи да је Бранко од pjesника умјетлика први почео писати чистим народним језиком, јер Вадица Раде је старији pjesник од Бранка, ипак је Бранков језик морао филологу бити милији и од свих Вадициних стиха, јер у њега нема ни ово мало архажизма што се налазе у дјелима Вадициним. За то је Бранко био Ђуру Даничићу највећи српски pjesник. Чистота језика била је њему све и сва, било му је суштина иза-

знити дубље у суштини његових мисли, његових осјећаја, а камоли упоређивати их са замишљајма и осјећајима, с умом дубином и висином пријеваца pjesника у осталог свијета. Па како су у оно доба филозофи у нас били најбољи, скоро једини народни, самосвојни радници у науци, пошла је за њима, по невољи, и књижевна критика, те је тако могао писац предговора панчевачком издању Бранкових pjesама од год. 1873 казати: „Бранка назива критика умјетником у стиху и pjesми, каквога дотле није имала српска књижевност, као што му је умјетничка страва, финоћа и лакост у pjesмама, ненадмашна.“

— Па зар није тако ?

— Не сасвим тако. Прва половина те изреке још може да се одржи, особито кад се спомене и „Владика Његош“, као што га се послје писца и сјећа. Но „непадмаше“ Бранко није остао с умјетничке странке ни до 1873. *Лакост* је сама по себи врло сумњива врлина, јер често бива да је што *лако* за то што је *празно*. Но *финоћом*, да и не идемо у дубину мозга и срца, надмаша га јамачно Змај-Јован Јовановић.

— Немој заборавити да је Бранко умр'о уочи своје тридесете године, а Змај је, Богу хвала, превалио своју педесету. Но да је Бранко живио, да је довршио што је „много хтео, много започео“, па да га није „час умрли помео“, видно би ти —

— Бојим се да не бих видио ништа много друкчије. Мени се чини да је по Бранков спомен срећа што је умр'о млад.

— А за што то ?

— Ти знаш да је Бранко умр'о од сипије, од сухобоље, од сипије, ако хоћеш: наша је термнологија, па жалост, богата у томе, знам да је то, у свакој приликама и крајевима, наша народна болест.

— Мени се чини да му је та болест била урођена, да је клицу јој допио собом па свијет.

— По чему то мислиш ? Отац му није био сипијав, а не знам ни да му је маи умрла од сипије.

— То нијесам испитао; у осталом напљедна сипи-

ја често прескаче, те се не појави у читавом покољењу, а друго кољево скоро са свим сатре. Топлико ми се чини да је Бранков брат Стеван умр'о од сипије.

— Што те наводи да то мислиш ?

— Сам Бранко у својој pjesми „своме 30-га поембра 1845. умрлом брату Стевану.“ Ту се сјећа Бранко, како се с братом шетао по пољу „па гледасмо“, вели „ожиљено (sic!) пвеће.“ У пољу виде Стеван „тополицу оборену олужом.“

На гранама листова ту пуно,
Дуб изнутра са свиме петруно. —

Нећу да распијујем је ли то дрво било „тополица“ или „дуб“, јер је претамна послје смрти Бранкове. Но така се заборавност не би смјела десити pjesнику пријенцу ни у неперегладом рукопису. —

Тада ће Стеван Бранку :

„Ацо брате, ето мога здравља,
„О, не веруј моме свезем лицу,
„Што петрули вино е' не понавља,
„Гледај, брате, моју судбиницу.“

А Бранко наставља pjesму:

Твоје лице, као после ноћи
Када по се зорица зажари,
Ко би река', да ће с' у нивоји
У бљедило скоро да поквари!
Ко би река' око твоје сјајно,
Да је сјаје отаца крајно,
Кад с' у један пламен скупи поћу,
Па засјаје том посљедњом моћу;
Рекао би да ће сад изнова
Вукнут' сила прећаша његова —
Изамен сине, немо скрије жар,
Па за мадо немо је све и гар.

Нећу се базирају на почетничку неправилност стихова, којих је није да pjesма пуна, то одбијам на неперегладом рукопису. Само видиш из тога да је Бранков брат Стеван заиста умр'о од сипије, јер су то све знаци сухобоље те се сиомнију у тој pjesми.

(Наставиће се.)

П Л А В О Ј Ч И Ц И.

Плавојчанце, љепотице...
Чије срце љубав ствара...
На уснам' ти зором трепти —
Па се с цвјетом разговара.
А срце се онда моје,
У грудима чудно мами...
Оно жали што нијеси —
Цвјетна круна девој гави.
Да те смије узабрати,
Па у њедру турит' своје...
Чудно с' о њом зајевати —
„Ту мириси цвјетне моје!“

Ту приелушај — за чим куда,
Срце моје... за чим живи...
Како ли се занемешено...
Твом мирису оно дивни.
Срцу моме најслађи су,
Са љубави први дани;
С тога жели, опет жели —
Да си круна њекој гави.
Да те смије узабрати —
Па у њедра турит' своја —
Једном рећи за свакада...
Ја те љубим! душо моја!

Саво Ст. Рачета.

СЕОБА ИВАНА ЦРНОЈЕВИЋА НА ЦЕТИЊЕ.

(Мала приповијетна из црногорске историје.)

(Наставак.)

Дан прође мирно и тихо и примаче се вече, — вече посљедње свечане вечере Црнојевића Ива на Ријечком граду.

Испред вечери бјеху изашли главари те се петашу по вароши и по граду. Никаквога другога весеља, нити pjesме, нијеси могао опазити, осим што пред неколико група људи гуслари уз гусле причаху јуначко pjesме, у којима се пошпејиваше посљедња крвава борба народа српскога са Турцима.

Равно у 6 сати по подне четири Господарева дворника изађоше да објаве главарима да ће се вечера почети равну у 8 сати, а главари да буду у дворицу равну у 7½.

На одређену уру Ријечки град окити се онет са три стотину околова црногорских. Бјеше баш минут у минут 7½ сати кад главари почеше улазити у Дворец. Млађи Господареви дворници стојаху на улазу од Дворца те приватаху струке са господе, а они редом, како коме долазаше по старшинству, улазашу у Двор и намјештаху се у велику дворску салу, где ће чекати Господара па да заједно с њим иду у триезарију.

Осам сати, а ево ти Господара Ивана са Госпоном Кијацином Маром, владиком Бавилом, Господаром Нашљедником Ђорђем, својом пријем доглавницима војводом Вуком и Ђорђем, а бјеше још неколико дворских госпоња које праћашу Кијацину Мару.

Главари се бјеху дијело распоредили у полукругу, с једно и друго стране врата како се улази у салу, па до врата којима се из салона излазаше на балкон, који гледаше к Ријечи, те тако Господар могаше свакојега виђети. Пошто Господар поздравиле главаре, крену се са двором на велика врата од салона, па великим ходником пут триезарије. За њима ишаху главари по старшинству. Господар Иван сједоу онама у чело од триезе, с десне му бјеше Кијацина Маро, а с лјеве преосвештени владика; до владике сједоу Нашљедник Ђорђе, а до Кијацине Маре дворске госпоње, па онда, с једне и друго стране, почеше сједати војводе и главари по старшинству. Да неко од њих пребројим: Најстарија мјеста бјеху заузели државни војводе, који засјодаху у Државни Савјет, а то су војвода Вук, Ђорђе, Јован, Остоја, Кацета, Оливер, Дабинж, Никола; за овима прво мјесто заузимаше велики Господаров дототет Никола и два аскети војводе Лазар и Стеван. За овима редом главари од нахија, племена, села и јавих бреставка као: од Њогуша Алекса Божидаровић и Вукашин Добројевић; од Озринића Никола Озринић и Драго Озринић; од Цетиња Стеван Невојенић и Радич Остојић; од Цеканиа Стрп Богојевић; од Ђеклића Петко Радосављевић; од Пуца Лека Угљешинић; од Ђепчицко нахије Радуло Цијановић; од Примиче Рашковић; од Брда Богдан Алексинић; од Куча Никола Ридарић; од Цијевинаца Цмиљан Цијановић; од питомога Приморја Иванши Вуковић, Петар Поборовић, Радич Браћ, Петар Манна и други земаљски главари, те се окити триеза Црнојевић Ива дивном китом главара његове јуначке земље.

По што је свак заузео своје мјесто, а присушници довиједи па триезу прво јело, сви устадоше па ного да владика благослови „дјастје“ и „питије“. По што је благослов изречен онет сваки сједо, те се започе вечера. С почетка вечере не чујаше се баш ни једне рјечице, тишина бјеше у триезарји коју нарушавали само ударање ошца и ножева о тапирима.

Бјеше већ пода вечеро савршено, кад узе чашу Господар Иван да паздрави здравцу. Сви устадоше па ного. „Пријем ову чашу у здравље мога народа и његових преставитеља који су се овђе окупили. Приликом данашњег нашега разговора о вјештања у сабору ријешено да се пренесе столица Црне Горе с Ријеке на Цетиње. Данас вам не казах дан у који ћу ја, с мојим Двором, пријехи на Цетиње. Договорилих се с преставителним владиком, мојим Нашљедником књазом Ђорђем и Државним Савјетом ја сам одабрао за дан мога пресељења Свеном дан, нека Спас свијета заштити и спасе нас од силе душманско. Ја вас нећу позвати да се окупате опет овђе у здравље мога пресељења, а ко дође сам од своје воље нека је добро дошао. Обављујем вам господо да ће бити велика

народна скупштина о маломе Госпођинудне над ће бити и освештење свете цркве, коју сам оградио при манастиру на Цетињу у славу и част Рождества пресвете Богородице“.

На ову здравцу Господареву одговорно је међушми посланик војвода Алекса Божидаровић, као најстарији по години, пожељевши у здравци здравља Господару Ивану, госпоњи Кијацини Мари, Господару Нашљеднику Ђорђу. За овјем је пало више здравца па за здравље преосвештенога владике, за здравље јунака црногорских који прегоше водити борбу са силом османском; за здравље појединијех војвода који су славу јуначку стекли у борби са Турцима. Војвода Оливер (ово бјеше Мљечанин у служби Господара Ивана) узе чашу те паздрави Двору мљетачкоме. „Нека буде здрав и срећан Дужде мљетачки, одговори један од војвода црногорских, ако здравље и срећу желимо нашем Господару и његовome народу“.

„Ја сам од мале шаке ђотета почео путовати по свијету, рече Вукашин Добројевић. Љубав к путовању није ме оставила ни у зрело године те сам, нема још ни пуне двије године, вратио се с пута на којему сам провео цијелих осам година. Приликом тога путовања пропутовах Мљетачку ренубици, латинске и њемачке земље, те ме срећа донесе на сјевер Јевропе где се упознадох с једнијем великијем православнијем славенскијем народом која се зове Руси. Кад узвех у руску земљу, запитах где живи њихов господар, а они ми рекосе у Москву, те ти ја тамо. Виђех њиховога господара који се зваше Јован. Силан то бјеше и славан господар. Испричаше ми како је у Русију био покорио некакви варварски народ који се зове Татари, и да је Русија триста година патила и страдала под њиховом влашћу. Рекосе ми да је они исти господар Јован ослободио Русију од овјех Татара и подигао на велику славу и величину Московску државу. Кад виђех ту велику брацку нам православну државу, тада виђох да није све рашчистио погазила османска сила, и тада васкрсну у мене надежда да ће се и наш народ ослободити негод власти турске, и да ће нам у нашој борби са Турцима помагати та православна браћа са сјевера. Ја подижем ову чашу и пијем у здравље те наше сјеверне браће православне“.

Сва триеза са највећом пажњом слушаша је причу Добројевића о Русијама, и она триеза као јединијем гласом, завика „Да живео наша православна браћа Руси“.

Још су распитивали Добројевића да им прича колико има народа у ту московску државу; колико има војске; каква је је војска; какви су им градови и т. д. Добројевић је исприповиједао све што је знао, а знао је доста казати јер је цијелу годину путовао по Русији, па се је с њом био досега добро упознао.

Пошто се је свршио ред здравца ноће се Господар разговарати с главарима земаљским о стању земље. Главаре од примичих нахија: Примичко, Ријечко, Ђепчанско, Брда распитиваше како се је код њих започело прољеће; како расту ошма жита; како се је показала доза и воћка и т. д. „Вас главаре од Њогуша, Цетиња, Озринића, Пуца и Ђеклића немам рашта питат“ о прољећу, јер и ако је и код вас наступило прољеће по времену, онет доклеже да нама мјеста под снјегом нема се што говорити о ујесима, али вас Љу питати к ко вам је изашла стока.“ овако рече Господар Иван окренувши се главарима именованих племена. На ово ње одговорио Стеван Невојенић: „Ове године прошле нама смо сијена и вина доста, а и листа смо насјекали доста те валз Богу имали смо чим стоку преранити и до сад је добро; али како ми прича Лека Угљешинић од Пуца, у њихове триезе као је снјега мало пред њиховим доаском овало, а онда је већ при крају, па се је бојати, ако потраја снјега, да се платимо сад оно што је добром прошло ове зиме“.

У озоми смислу трајао је разговор скоро цио сат, јер Господар, желећи добро знати стање свога народа, испитивао је све племенске главаре да му причају о својим племенима.

Пошто се је вечера свршила, изашли су из триезарије

истijem редом као што су и узега, те се повратили у дворску салу. Ту су мало посјеђели па су за тим изашли у дворску авију и тамо сјели на приправљене сједнице. Мјесечина сјајне као дан. Ту се опет започеше разговори који су се вклонили срећи народној и будућој судби његовој. Пошто су се наразговарали, дозвола Господар гуслара Милошу Ненадића, те му заповије ди исприча уз гусле пјесму о боју косовскоме.

Пошто је пјесма свршена, опет се започе разговор о несрећној косовској битци. Поведе се разговор о освојењу цариграда Мухамедом I. и о јуначкој погибљи цара грчкога Константина Палеолога, који паде на стјепама Цариграда бранећи га јуначки. „Е! два најјуначкија и најславнија цара у свијету, цар српски Лазар Грбљановић, и цар грчки Константин Палеолог, падоше од турске руке, рече Стрј Богојевић, али нека их, био им вјечни спомен у потомству, јер су живот дали за нештење.“ Даље се поведе разговор о освојењима султана Мурата, како је освојио Смедерево столицу Смедеревца Ђурђа и заробио му синове па их дао осакшеније; о погибљи мађарскога краља Владислава. Врхуцац несрећних прича, о несрећној пропасти народа српскога, бјеше прича како султан Мехмед завалада Србијом 1459 године, те раздијели Србију међу шамама и везирима, и уиштити и посјеђују једну српске независности.

„Тако, рече Господар Иван, сваки по нешто га не остаје ништа од три велике источне државе: Грчке, Србије и Бугарске, до што још остадемо ми овђе у Црну Гору. Али и ако све нађе, ми ћемо се борити док и шљачника у животу буде.“ „Тако је Господаре! борилимо се на смрт и живот“, рече Ненадић.

Бјеше већ сат по поноћи кад је Господар објавио сједник свршеним, и дао господи посланицима дозволу да се могу сјутра разилазити својим кућама. Пошто Господар поже добућу поћ, узеде у дворца, а војводе и посланици разиђоше се на конач *

(Наставиће се).

Марко Драговић.

*) У прошлом броју поткрале су се ове погрешке:

Стр. 182, ступац II., стоји у лави а треба угази (врста 5 озо).
Стр. 183, ступац I, стоји прионгреско, а треба црногорско, (врста 10 озо).

оавнином, а треба равнином (врста 9 озо).
Ступац II, изаост, а треба мисао (врста 19 озо).
брчкој, а треба брацкој (врста 13 озо).
изађен, а треба изађе (врста 5 озо).
војвода, а треба војводе (врста 4 озо).

Иза још неких мањих граматичких погрешака које ће читалац сам исправити.

ОТАЦ НИКО.

In somma sappi che tutti fur cherci,

D'un medesimo peccato al mondo lerci.

IV.

Dante, Inferno, Canto XV.

Два дана за тим опет је био потреб једнога богаташа у истој парохији. Опет се окупило све парохијско свештенство, али се овај пут отац Нико извукао од дома, дикћући да се то не ће ни примјешити; извинио се болешћу, а тако је доста и било, јер се осјећао слаб послјије оне болести по студеном времену. Али његово одсуство није остало непримјетено. Прото је то одмах сазнао и изабаци је тим поводом неколико заједљивих ријечи.

По што се мало одморио код куће, отац Нико сјети се оне жене коју је на почетку ове приповијетке затекао пред вратима. Упути се одмах к њој, по адреси коју је добио, и зачуди се јаду који му пуче пред очима. У једној великој и пространој соби, са једним прозором који се никад није отварао, застало је дваестину чекади те ту живи заједно. По полу бјеху бачене сламљаче, па којијема се сипавало. Друго ништа није било у соби. У једном будучу шућурила се па слами једна жена су шестеро дјце. Од те дјеце једно је умрало од тифозне грознице, а остала су се поред њега гложила око њеке отврде коре хлеба. Кад се уђе у собу, граја уласа, а задах као од куге, да те загуши. Отац Нико, једини отац Нико, не имахше ништа да им да. Пође да разгледа по соби, има што и видјети: једна стара жена изагњила, већ је сву разлио рак; онамо опет њека пјачина ваља се. Иза једне прогале опаси укочена чојска, који је таман пахуно. Упшта њеке који су још при свјетли били, како им је? Одговорнише му, да сви липсављу од глади. Отац Нико управ побјеже, у очајању са тог ужасног погледа а са своје немоћи да им помогне. Кад изиде на чист ваздух, удахне дубоко и мало к себи дође, па по што се најрије уиштао пита му сад чинити ваља, сјети се оне богате госпође у својој парохији, која је прије неколико недјеља изгубила своју јединицу ћерку. Одлучи се да савлада своју стрављивост и да пође молити за помоћ.

Пријави се; замоле га, да уђе унутра. Промрља грофици А... веколико ријечи у име сажалења за несрећу, која је задесила. Она се стане гушити од плача и замољивши га да сједне поче му једанак причати кроз плач о својој великој жалости и како је већ ништа на овом свијету утјешити не може. Он јој одговарање са опнијем саосјећањем, које је својствено људима који су сами много претрпијели па знају да се нају потпуно у положају другтјех. Ојајале душе знају одмах ко је с њима и умију добро да разликују претварање од праве нест-

не. За то је и грофици угодно било да своју жалост разastre пред оом Ником и чишто је од тога љену утјеху осјећала. Она је видјела да отац Нико није био као други попови, и то ју је некико привлачило к њему. Каже му на помилетку, како је изумрла, за душу своје кћери, да оградн за парохијску цркву још једну црквичу, која би се имала посветити светитељни, по имену њене кћери, е да би се вјечно спомињала на том мјесту. Отац Нико, још једнако под утиском оне посјете у омијех јадника, проговори: „Госпођо грофици, црква је она јамућна. Ми имамо доста црквичи и свега у изобиљу што треба за побожност вјерних. Али ако хоћете што да учините за душу својој драгој кћери и за вјечан спомен њени, за што не бисте учинили ово што ћу вам ја предложити?“

Па дошавши у ватру опште простим ријечима оно што је видно, и каже јој да је баш тога ради и дошао к њој, да јој предложи да учини милостиву биједника, а за душу своју кћери.

— Вјерујте ми, госпођо, да вас ништа толико утјешити не може као кад нахранити гладнога и заодонети голога и поњегуте болеснога и утјешити тужнога. Ето вам начина, да опет стечете велику породичу на земљи! Јер ви ћете, госпођо, љубити оне којима бугево добро чинили; то ће бити ваша дјеца, коју вам је Бог дао на мјесто оне коју вам је узео. И ви ћете ми онда рећи: Моја драга кћи коју сам ја родиола, вас ми је останила у наслѣдство; а они ће је благосиљати. Ви ћете видјети, да се не ћете осјећати усамљени, кад се постарате за она створења, која немају хлеба ни хране дупствене, и ви ћете бити много блаженији, кад помогнете биједника него кад сазидате црквичу, која вам није од потребе, јер их имамо доста. Христос нам је оставио сиротињу на аманет, да буду ваша породца, јер су била његова. Свете су оне ријечи његове: Имаћете влада сиротиње међу вама!

— Ви имате разлог, мој оцо, какне грофици. Ах, колико сам срећна што сам вас познала! — Па тисне кесу пуно новца у руке попове. — Тај новац, што сам намијенила на градњу црквиче, пак је посвећен сиротињи. Ваш свијет, ја видим, иде од срца: Нико ми још није тако као ви казао пита треба да чиним; ви сте ми завилира у моју бову душу и осјећате као и ја њене болоне.

— Бог вас благословио, рече отац Нико вагрено; јест, госпођо, ваша је бона душа утјенена; старajte се за ваше

тајело. Осам вапеног новца дајте и ваше срце, па ћете видјети како ће вам то добро чинити.

Грофици, сва узбуђена и радосна од тог састанка, није имала колико ће јада задати оцу Нику причајући свакоме што је одлучила да чини. Отац Рађонов дошао је да је види, а она му све по реду каза одушевљеним ријечима, шта је наумила да ради по савјету оца Ники и како то годи души незиној.

Отац Рађонов врати се кући свм разјарен као икад у свом вијеку. Остали свештеници, кад чуше шта се збило, љутине се као и он. Сјутра дан, десило се, дође Нико код свога прота, да нити допштење, да може у цркви држати неколико проповиједи које је био саставио. Рађонов та хладно дочека и одговори му да донесе те проповиједи да их он прочути па ће му ода казати хоће ли што бити од тога. Отац Нико се зачуди том узводу, јер до сад је прото ваада имао пуно повјерљива у њега и остављао му у тим пословима потпуно слободу. Отац Нико био је на гласу проповиједник и рашчло се па далеко, и по свој прилици због тог су га штедјели његови претпостављени. Не учини никакве примједбе и пође да иде дома, али га прото устави заповиједним начином и рече му:

— Грофици А... казала ми је како сте је ви одвртели да по учини велику задужницу цркви. Објасните ми шта вас је побудило на то, што се нимало не слаже с позивом једнога свештеника; јер ја мислим, да би вас морало веселити, кад видите толику добру вољу у вјерних, да послуже Богу!

— Зар вам није казала грофици шта сам јој ја савјетовао, пречасни оче?

— Јест, јест, казала ми је; да, да! милостиња! човјекољубље! Ви јој можете препоручити сиротињу, али не па штету цркви. Једно другом во треба да смета. Ја видим да сте ви хладни спреам цркве, јер одвраћате оне који имају побожну намеру да је украсе.

— Ја нијесам мислио, пречасни оче, да је нашој цркви од потребе још једна црквица, а овамо, хоће се браа, дјеца, невољи биједника које сам очига својим гласом, и ошћу другој невољи, можда још већој, од које пати грофици.

— Ви сте се, једном ријечи, мифицирају поновом који се вас не тим, ојсене се прото; ви нијесте имали потребе да дајете савјете. Свештеници треба да благодарје да примју што се цркви дарује. Али ви сте себи увртјели у главу да сте не знам ко, па хоћете друшћема да дајете правац. Ви сте један гордељивац, и то је једини покретач вашјих дјела.

Отац Нико пође с обореном главом. Његову страшљиву савјест било је лако уздрмати, те се збиља уз пут питаше, нема ли прото донета право што га онако нападаше. Али помисла на грофици, коју је повратио у живот, и на оне јаднике, који су сад утјешени, казивала му је, да нема себи што пребацити.

Мало дана послеј тога, Рађонов га позове к себи. Отац Нико се осјећаше зло већ послеј оного погребја Трешниковна, а сада му се здравље још више пореметило под теретом моралних болова. Бољело га је кад је видио своју сабраћу како су хладни спреам њега. Није прошло дана једнога, а да га који од њих не заједје, што се изнукао с прве дје, што није дошао на другу, што се је противио грађани црквине. И жеља му Ана показивала се незадовољна. Отац Николајеви, не могући се више уздржавати, стао му је чинити горка пребацавања. Јевђеије поче да исмијавати. — Већ му је то сво долазило, те се са тога осјећао јакно несрећан. У тај мах, кад је ушао у стан протопонов, опази с чудом ту и ђакона, ком је Рађонов пријетио да ће га отјерати и забрањено му да му више па очи не излази. Ђакон приступи оцу Нику и рече му: Часни оче, срећан сам што вам могу обавијести пријатну за мене вијест; благодарје пречасном Рађонову, ја сам наименован за архиђакона у саборној цркви.

— Како то? повикне Нико. Зар послеј... Ту приладо бојећи се да не увриједи ђакона.

— А, да, ви се чудите, послеј овога дана, рече ђакон црвенџи од стидја; е па што ћемо? погријешно сам, признајем — не знам ни с м како је оно било, — дабемо, велика студен, па свијег... Могу вам се заклети, да никад више у мом вијеку не ћу то чинити. Саборној цркви требао је ђакон који има лијепа глас.

— Ваи је глас донета лијеп, рече Нико.

— За то ме је и препоручио отац Рађонов, прихвати ђакон. Него — међу нама говорећи — има ту још и други њски разлог. Дознао сам од моје жене, да се је банкар Д..., код кога је она нашла дјецу, нашао свијех дана у великој тескоби. „Пречешћеији“ има код њега велику суму новца на добити. Благодарје мом унутству могао је отац Рађонов да извуче сви свој новац до испљедње паре, прије но што су остали повјерљивци пригљешени банкара. Овај је сад пропало са свијем; али је отац Рађонов свм свој новац изнукао па сухо, и ето за што ме је наградио. Нека га Бог благослови!

Отац Нико знао је, да је банкар Д... био прави пријатељ Рађонову и да му је више пута у младости помогао.

— Али — рече поп Нико — да се тај новац није криво од банкара Д..., можда овај не би пропало?

— То сам Бог зна, одговори ђакон. Ма ви, часни оче, ви ете ваада као што ете били. Вас нара снаки ђаво. На онда, оборивши глас, онако настави: „Узмите се па ум; против вас су сви разјарени због оне историје о црквици; па има још и других ствари. Оканите се, Бога нам, тих ваших идеја. Ја нијесам пијац, сад кад вам то кажем; ја вас поштујем, а послеј је као ме је ваше жене и ваше дјечице“.

Отац Нико честита ђакоу и са њском злобом ује у собу свога претпостављеног. Глава га бољаше јакно и све му њонто аузало у ушница. Сједо на столицу и чекаше.

— Ја сам вас молио да дођете, поче Рађонов леденим гласом, да вам кажем, да не могу пристати да проповиједате ове бесједе.

— А могу ли знати за што? учини Нико, топло рањен, јер у то бесједе бјеше уложко дијело своје срце и спуду.

Јер пачи, којим ви тумачите свото писмо, са свијем је протестански, а то се не слаже с духом православне цркве. Ви се ошћине ослањате на морал, а ничим не укрјепљавате стадо у вјери.

Јадни Нико оста као утучен.

„Ја сам примјетио, да сте ви, можда и нехотите, пошли путем, на ком ћете постати јеретик. Ви не поштујете дозвољно обреде, предаија и правила. Што се удаљавате од њених наних обичаја, тијем несвједољавате, да их не љубите. Ви често пута хоћете да судите и да уметујете о њским стварма, којима би требало да се опирете свом силом, јер су то новотарије, које наша света црква не поћносн. Ви волите да вам је своједно, ова служба или она; ви волите да је задужније давати сиротињи него градити цркве. Још мало тако па ћете рећи да вам је и икона кр' и свака друга слика. На поштујете ћете доћи догље, да се сумњате о свему што црква учи. Не заборавите пак ово што ћу вам сад рећи: сваки човјек, а особито сваки свештеник, који почне о црквеним стварма разгађати, већ је тијем самим јеретик, ако и не зна да је.“

До душе, признати се мора да је протопоп право истину казао и да има потпуно разлог.

У потпуно рекао је Рађонов попу Нику оно што што су му су до сад рекли сви, његов таст, Јевђеија, Ана и исти ђакон: „Узми се на ум!“

(Свршаће се.)

КЊИЖЕВНЕ ВЈЕСТИ.

Преглед.

— Стигао нам је у оглашеном пријеводу Милана Савића Гетеов „Фауст“, први дио. Преводник је преводио с потпунога издавања, а са свијем у метру оригинала. У овом дијелу

налази се напријед „Посвета“, па онда долази „Предигра у позоршту“, па за тијем „Пролог у небу“, па тек онда права трагедија. Критика се још није чула о овом пријеводу; на сваки начин не ће испасти рђаво, јер је Милан Савић темељит зналац њемачкога језика, а како видимо на овом пријеводу и спешним се због служи. О самоме „Фаусту“ није овдје мје-

ето да се збори. Чувени естетичар Каријер каже о њој, да је то до данас најфениланији и најобимнији уметнички створ у овој веку духа те настаје. (Der Faust ist bis jetzt die genialste und umfassendste Kunstschöpfung im anhebenden Weltalter des Geistes). Нама се чини, да би овај суд Каријеров о Фаусту требало мало осолити, или, како се каже, узети га — сипати соли. У осталом, ето га сад пред нашим публиком, да нех суде о њему. Само се бојимо, да га у дијелу тој публици нико други не ће читати осим оних, који су га нећ читали за њемачком језику. Издање је укусно, штампано (А. Пајевића у Новом Саду) лијепо, карта фина жутозава, слова крупна. Цијена није круна — 1 фор. а. вр.

— „Илустрована Историја Српског Народа“, коју издаје у Бечу Коста Мандровић, завршена је својом 14. и 15. У потоњој свесци налази се, осим повише илустрација, и карта балканског полуострва са означењем граница Дунавског царства. Цијена је свакој свесци 40 новч., цијеном дјелу 3 фор. а. вр.

— У листку „Новог Београдског Дневника“ почела је да издаје гласовита а мучна студја графа Лава Николајевића Толстога: „Шта је моја вјера“?

Друштва.

(Чупљева Задужбина.) Одбор овога друштва имао је састанке 31. Јануара, 28. Марта и 14. Маја, на којима су разлучили ови послови. Читана су два еписи: 1. „Прилог за биографију Петра Петровића II Петровића“ — од г. Светислава Вуловића, намијењен за „Годишњицу“. Штампана се у VII „Годишњици“. — 2. „О Бајроу“ — студја г. Светозира Николајевића, намијењена за „Годишњицу“. — Штампана се у VII „Годишњици“. — 3. „Етнографска зложба и словенски састанак у Москви 1867 године“ — од М. Ђ. Милићевића, намијењен за „Годишњицу“. Штампана се у VII „Годишњици“. — 4. „Одломци из историје Београда“, продужење чланка од г. Степа Котуровића. Штампана се у VII „Годишњици“. — 5. „Српски народ и његова судбина“ — еписи г. Јована Шарџа. Враћено писцу. — 6. „На старе српске црквиствености“ — од г. Светислава Вуловића. Штампана се у VII „Годишњици“. — 7. „Прилог у познавању садашњег стања уметности српске поезије“ — од г. Светислава Вуловића. Штампана се у VII „Годишњици“. — 8. „Статистика криминалних дјела у вароши Београду, од 1863 — 1883“ — од г. Степа Котуровића. Штампана се у VII „Годишњици“. — Пријављена су одбору, ради издања о трошку Чупљеве задужбине, ова дјела: 9. Превод „Психологије Дитесне“ од г. М. Симона Концара. Враћено преводнику, јер не иде у програм задужбине. — 10. „Цијелу у праву“ — од Рудолфа Јеринга, у преводу г. Ал. Борисављевића. Реферовао о истоме г. Настас Пистровић, проф. велике школе. Враћено писцу, јер, као ствар више специјалне природе, не иде у програм задужбине. — 11. „Физиологија брака“ — од А. Дебеја, у преводу г. Николе Тодоровића, предавача. Враћено преводнику, јер не иде у програм издања задужбине. — 12. Прочитан је реферат г. г. д-ра Л. Лазаревића о дјелу Марве Мансејене „Гажене мале дјеце“, у преводу г-ђе д-ра Драге Љочић. Примљено је дјело на издање о трошку задужбине. — Стање фондова. 1. Примљено: Примљено је по четири документа, интереса на капитал, који се у суми од 73.989-67 динара налази код управе фондова у прихода за продате „Годишњице“. свега динара 4.945-95. 2. Издање: По десет докумената издато је награде писцима и за штампу VI „Годишњице“ свега. динара 3.288-25

3. Остаје у готовини: 1.652-70
4. Има да се изда штампајући за књигу „Грађа за историју позоришта“ 2.344-

14. Има да се исплати за повез остале књиге; штампана и повез VII „Годишњице“, која ће кроз који дан бити готова; још неколико хонорара за чланке и реферате. —

По што се из извјештаја видјело, да књижевна радња за ово вријеме вазекле свеће задатке него што их одбор има од интереса на капитал и прехода од „Годишњице“, одлучено је: да се по потреби, податке из управе фондова што буде прелазило преко 72.000 динара, по што је још раније одређено да је толика сума, основни капитал, од кога се не смеју крвати,

Г. Стојановић чита: је тој „Годишњици“. Одлучено је да се читати у VII „Годишњици“. —

Једногласно би одлучено да иста управа остане и даље.

На састанку од 28. Марта рађено је ово. Читана је расправа г. М. Ђуровића „О самогласницима старословенског и српског језика“, намијењено за „Годишњицу“. Одлучено је да се врати писцу, јер је ствар са свим специјалне природе, то није за широк публику. — Г. Вуловић предложио је, да писци, чија се дјела издају о трошку задужбине, дају одбору 50 у мјесто 25 комада књига, те да и њих одбор може показати корпорацијама.

Али како би се овим мијењао дотични члан уредбе задужбине, то је одлучено, да се та промјена саопшти министру просвете и црквених послова ради знања.

На састанку од 14. Маја рађено је ово. Да би се одбор могао управљати у даљим одлукама о књижевном раду, потражено је од благотиника да покаже садашње новчано стање задужбине. Благотиник је показао да сада има да се плати штампана за VII „Годишњицу“, и за „Гажене мале дјеце“ свега 2.296-77 динара, а да одбор има на располагање, по рачунајући интересе од 1. Маја до 1. Новембра ове 1885 године, динара 2145, према чему за исплату тих рачуна недостаје још 151-77 динара. Ово је примљено к знању. — Председник је пријавио одбору једно дјело у цијену, у г. Николе Тодоровића, предавача, без назначења од кога је писца дјело, и како се зове. Одлучено је да му се дјело врати, те да каже ко му је писац, и да уз превод пошље оригинал. — Председник је приказао одбору чланак за Годишњицу VIII „Одломци из историје Београда“ од пређашњег писца тих чланака. Одлучено је да се штампа у VIII „Годишњици“. — Председник саопшти понуду г. Анго Алексина, да из њемачког часописа Österreichische Militärische Zeitschrift за год 1821 преведе, те да се о трошку задужбине штампа чланак, у ком се описују догађаји из српског устанка од 1804 до 1810 год. Одбор је мишљења, да понуда у томе опису не ће бити поуздана, а на ену прилику биће да је то већ раније преведено у „Беопису“.

(Српско Учено Друштво.) Одбори за науку природних и математичких, филозофских и филозофских имади су састанак 8. Марта и 8. Маја, на којима се ово радило. Пословаца чита реферат г. Д. Ружичића (Православља и Мишковића о дјелу г. А. Алексина: Мача са пророчитим погледом на понављајуће прилике. Оба су реферата сагласна у мишљењу да се онај еписи прима за Гласник ученог друштва. Одбор усваја мишљење, да реферат. — Секретар друштва г. Ј. Стојановић чита писмо г. Т. Стојановића књишара из Ваљева, у коме се нуди, да се Гласник ученог друштва изради прво „Филозофски речник“ и последије „Математичко-физички речник“ и у коме налаже да се тога рада. Приступити чланови природно-математичког одсека, у подухвату разговору, сагласили су се: да терминологије рјешавају егзактних наука наља да је резултат заје, личних рад стручњака по појединим наукама и по филологији, и да се и такав рјешавају могу, зар, за сада, израђивати поједини одломци као материјал. Похваљујући ревност и предузимљивост г. Т. Стојановића одсек је рјешено: да му се понуда не може пријети и да се сиром њега не смеју ничим ангажовати, јер одсек одјељује и прима за издање ученог друштва само године радове. — Г. Ј. М. Ђуровић у име своје и у име другог референта г. д-ра Л. Лазаревића изјављује, да је г. Д. Ружичић свој чланак „О Амфиокеусу“ и т. д. пошлаго према њиховим главним пријемљима. Одбор рјешава, да се овако поправљени чланак г. Д. Ружичића штампа у Гласнику. — Председник приноси приједлог управни: да састанак јужно-словенских књижевника буде до године у Београду. По претресу усваја се. — Председник износи предлог природно-математичког одбора: да се изводи из појединих радова ученог друштва штампају у заједничким књигама на којем од главних језика јеврејског. По дугој вијећању рјешено би: да се предлог не прима, него да се и даље, са сада дојакошња практика и даље, то јест, да се чланак, поред оригинала, може штампати у изводу и на којем тубем језику, кад то дотични одбор нађе за добро. — Од г. Т. Стојановића стигло је: „Неколико рукописа из црквеног језика у Бечу: I. Један апокрифни Зборник 17. стољења. II. Један Зборник: III. Три српска јеванђеља 13 до 14 стољења.

17. Два Зборника лекарија. — Предају се на преглед и оцјену г. г. Ј. Бошковићу и Св. Вуловићу. — Поведи се ријеч о томе, да чланови друштва и овога одбора г. г. Ђ. Малетић и М. Бан, завршују ове године 50 година свога књижевног рада, и како су они први од чланова друштва, који су то дочекали; па наглас питање: хоће ли овај одбор у договору с управом, а према ријешењу овогодишњег скупа, чинити какве кораке за прославу поменуте 50-годишњице? По дужем вијећању одлучено би предложити управи, да се овај догађај свечано прослави, и за тај случај бирају се у нарочити одбор, који ће израдити програм за светковину, г. г. Ј. Бошковић, Св. Вуловић и др. Ј. Туроман. —

(Матица Српска.) Одбор за издавање «Књига за Народ» из задужбине Петра Кољевића имао је састајак 5. Јуна, на којем су ови послова рађени. Др. Милан Јовановић-Батут подносио за «Књиге за Народ» своје дело под насловом: «Буквица здравља». Чланови Св. Савковић и др. Ђ. Дера, који су то дело прочитали, препоручују га за народну библиотеку, пошто је извршено написане у сваком погледу. Прима се за II свеску «Књига за Народ» и писцу се одређује у име награде 20 фор. по штампаном табаку. — Пожуриће се члан Стеван В. Поповић, да пошаље обећани прилог за народну библиотеку: «О добротинствима и задужбинама у опште». — Андрија М. Матић подноси 4 чланка из познате Смајлсове књиге «Штедња». Чланци су: 1.) Вредноћа; 2.) Какве су називе у штедње; 3.) Примјери штедљивости; и 4.) Шта вредије ситнице. Сваки од тих чланова целина је за себе и цјеније сваки око 2 штампана табак. Уједно јавља, да ће за који дан изготвити још четири главе из поменутог књиге Смајлсове, и то: 1.) Не дружај се даље од губерна; 2.) Велики дужници; 3.) Богатство и добротинство, и 4.) Како штедило да живимо. Споменути 4 чланка издају се на оцјену потпресједнику Св. Савковићу и члану дру. Ђ. Дери. — Здравко Рајковић из Београда у подужем свом писму труди се да докаже, да је његов превод дјела: «Одјело и станови у односу према ваздуху» добар, а и да сама ствар заслужује, да уђе у народну библиотеку. Одбор не налази ни сада узрока, да одступи од своје одлуке, дописане у погледу србоманутог превода.

Читуља.

(† Стеван Кастрепели.) професор класичких језика на гимназији дубровачкој, не само ријешују него и љелом Србин, преминуо је коцем Маја у цвијету младости ушлеђ дуге суше болијести, оставивши младу супругу су двоје сирочади. Изучавајући српски језик и књижевност покојник се био развио у такву младу силу, да ће његову смрт јако осјетити тек покрепуто коло младих Срба на приморју, у коме је био опћесубљен и поштован. Као научавак служећи истини он није Српство назирао у православље, ни православље у Српству, него као многи изображени Дубровчани, и ако је католик био, поносио се именом српским и радио је докле је могао за мисао српску као никада православни. То најбоље свједочи бивша Службена дубровачка, коју је надахћивао и потпомагао не истичући се никада. Писао је и у Slovincи научне расправе из језикословља и књижевности српске. Лака му црна земља и вјечан спомен у Српству!

Т.

КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Господ. Нинку III. Црногорскићу, Котор. — Послао смо Вам 16. и 21. број. Чудило се, што Вам здравље нестоја, а редовно Вам се шаљу.

Господ. Јов. Живковићу, Карловци. — Немамо више потпуних бројева од почетка ове године. Преплату за г. Југа Станићина рачунајемо од 1. Јула до 31. Децембра о. г.

Господину Ђ. Станковићу, В. Бечкерек. — При мли смо онај став. Још није дошао на ред.

Господину Илији Рамадановићу, Котор. — Шаљемо Вам дан бр. 6 и 20. «Црногорке». Броја 4 и 5 немамо више, а радо бисмо Вас послужили. Срдачно првајатељско поздравља!

Позив на претплату.

1. Јула отвара се нова претплата на «Црногорку» Цјена јој је:

За Црну Гору и Аустро-Угарску (с Босном и Херцеговином):

На годину 4 фор. — а. вр.

На по године 2 " — " "

На три мјесеца 1 " — " "

За Србију и све остале земље:

На годину 15 франака

На по године 8 "

На три мјесеца 4 "

Претплата из Црне Горе нек се шаље управо потписаној администрацији на Цетиње, у плаћеном писму.

Претплата из Аустро-Угарске (с Босном и Херцеговином) и осталих земаља нек се шаље поштанском путницом на г. Петра Рамадановића у Котор, са означењем да је то претплата за «Црногорку».

Претплата из Србије нек се шаље књижари В. Валожићу у Београду.

Ко хоће да пошаље претплату непосредно на потписану администрацију, нека то учини у писму наплаћеном потпуно до Цетиња.

Наручбине без новца не могу се никоме уважити.

Рекламације нек се управљају на потписану администрацију на Цетиње.

Како је код нас правило, да се никоме лист не шаље без претплате, и како је Цетиње доста удаљено од оних мјеста гдје су оване листу претплатници, то се умолавају сви, којима је претплата крајем овога мјесеца истекла а желе «Црногорку» држати и у другој половини ове године, као и сви они који од 1. Јула желе ступити као нови претплатници њени, да се изволе с претплатом пожурити, јер иначе могао би им који број од треће четврти изостати.

Потпуних бројева од почетка ове године немамо више.

Цетиње, 19. Јуна 1885.

АДМИНИСТРАЦИЈА «ЦРНОГОРКЕ»